

Lodovico Guicciardini, *Beschrijvingen van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland, Nederlandstalige uitgave uit 1612*

P 304 – 305

Beschrijving van Ieper

P 304

De stad Ieper heeft, zoals sommigen schrijven, de naam gekregen van Hyperborus, een kapitein uit oud Brittannië, nu Engeland. Maar zekerder is het dat Ieper de naam draagt van het riviertje de Ieper, dat door de stad loopt. De eerste stichter van Ieper (zo schrijft Massaëus¹) was graaf Boudewijn, zoon van graaf Arnulf I, rond het jaar 960. De stad ligt op negen mijl van Brugge en dertien van Gent. Het is een behoorlijk versterkte stad met vesten en andere versterkingen, en is moeilijk te belegeren. Het is een mooie en redelijk rijke stad, goed voorzien van huizen en gebouwen, hoewel meestal met houten gevels van weinig aanzien. Maar de kerken en kloosters zijn mooi en heerlijk. De hoofdkerk is opgericht ter ere van Sint-Maarten. Men zegt weleens dat Ieper een grond van lood heeft omwille van de zeer grote hoeveelheid loden goten die hier zijn om het vloedwater af te voeren, en van de andere buizen die bijna door alle huizen en overal waar nodig lopen.

Ieper heeft een zo grote en prachtige Grote Markt als enige andere stad van deze landen. Daar staat de Lakenhalle, een zeer mooi en oud gebouw. In deze stad worden zeer veel goede lakens, saaien, sajetten, en dergelijke goederen gemaakt. Hierdoor bestaat hier redelijk wat handel, meestal op de marktdagen, en in het bijzonder op de jaarmarkt in de vasten.

Bijvoegsel

[Wanneer het ongemak regent in Gent en Brugge, dan druppelt het gewoonlijk in Ieper. De stad heeft soms moeten boeten voor wat de inwoners van Gent en Brugge misdaan hadden. Zo werden ze af en toe bij de confederatie betrokken, en moesten dat als de zwaksten dat bekopen. Of zoals het spreekwoord zegt: wat de anderen hadden gerokt, moesten zij afspinnen. Dat gebeurde ook in de tijd dat de Bruggelingen met grote moeite en kosten een rivier wilden afleiden van Gent² en

---

¹ Christian Maseeuw.

² Ze wilden een kanaal graven naar de Leie in Deinze.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
De beschrijving van Ieper p. 304-305

daarvoor vijfhonderd delvers aan het werk zetten. De Gentenaars waren daarover zeer ontevreden, des te meer toen een zekere Jan Leeuw³ zich opwierp en probeerde, zo goed hij kon, het volk tegen de graaf⁴ op te ruien. Hij gaf hen de raad de oude gewoonte uit het verleden terug op te nemen om witte mutsen⁵ te dragen als teken van vrijheid. Toen hij het volk hiertoe overtuigd had, zijn ze uitgerukt naar de delvers van Brugge, die vluchtten zodra ze dit vernamen.

De graaf van Vlaanderen wilde die oproer bedwingen en gaf opdracht om de voornoemde Jan gevangen te nemen met enkele van zijn gezellen. Toen die dit vernamen, verzamelden ze wel drie- of vierhonderd mannen en stelden zich op tegen de baljuw van de graaf. Ze traden de wapens van de graaf met de voeten en vernielden zijn pas gebouwde kasteel⁶. Daarna groeide hun aantal en Bruggenaars zelf en vele Ieper- en Dammenaars verenigden zich tegen de graaf. Ze brachten tienduizend man te velde en belegerden zelfs de graaf in Dendermonde. Maar tevergeefs. Jan Leeuw was gestorven (onder verdenking van vergiftiging) en in zijn plaats werd een andere leider gekozen. Van daar trokken ze naar Oudenaarde. Omdat de belegering bleef duren, werd de graaf gedwongen met hen tot een overeenkomst te komen. Zodra dit tot stand kwam werd het beleg opgebroken. Terug in Gent maande de graaf het volk aan om vreedzaam te zijn en de witte kaproenen, symbool van de oproer, zouden afleggen. Toen hij over de witte kaproenen begon te spreken, was dat voor velen een slag in het gezicht en dat lieten ze duidelijk merken. Zodra de graaf dit vaststelde, liet hij berusten en vertrok heimelijk in alle stille.

Ondertussen werden op de Schelde enkele kooplieden gevangen genomen en werden hen de handen afgehakt en de ogen uitgestoken. De Gentenaars verweten dit de graaf en verzamelden vijfduizend mannen. Ze namen Oudenaarde met geweld in en sloopten de muren. Daardoor verklaarden ze de graaf de oorlog. In Ieper werden enkelen gevangen genomen en terechtgesteld. Hierover was het gewone volk in Gent ontsteld, en de adel aldaar moest het ontgelden. Hun huizen werden bestormd en beroofd.

---

³ Jan Hyoens.

⁴ Lodewijk van Male.

⁵ Kaproenen.

⁶ Te Wondelgem.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
De beshrijving van Ieper p. 304-305

In Brugge was er niet minder beroering tussen de adel en het gewone volk. De adel verzocht er om hulp van de graaf, die vijfhonderd terechtstellingen liet uitvoeren. Hij meende dit ook te Ieper te doen, waar men de Gentenaren hadden binnengelaten, die enkele van zijn edelen omgebracht hadden. Daarvoor bracht hij twintigduizend man te velde om Ieper te belegeren. Maar de Gentenaars verzamelden negenduizend man en drieduizend ter ondersteuning van de inwoners van Ieper. Deze troepen vielen in de hinderlagen van de krijgsknechten van de graaf en sommigen werden gedood. Ze sloegen op de vlucht. Eens de ondersteuning verslagen, richtte de graaf zich op de stad Ieper om ze te beschieten. Hij maakte tuigen om de stad te bestormen.

P 305

Die van Ieper schrokken hier zo van, dat ze de stad overgaven aan de graaf. De graaf werd in de stad ontvangen en liet ongeveer zevenhonderd mannen van het gewone volk onthoofden. Hij nam zo'n driehonderd van de rijksten gevangen en zond ze naar Brugge.

Enige tijd later vroeg de graaf van Vlaanderen de koning van Frankrijk om hulp. Die laatste kwam met een groot leger en de Fransen kwamen Ieper opnieuw met alle geweld aanvallen. Ieper had zich inmiddels terug aan de zijde van Gent geschaard. Toen de stedelingen zagen hoe de Fransen de overwinning behaalden op de Vlamingen, wilden ze zich overgeven, maar hun kapitein was ertegen. Hij werd gedood en de Iepernaars gaven zich over met al de omliggende kwartieren, en hoestten een grote som geld op.

Na die gebeurtenissen kwam er een groot leger van de Engelsen over uit Engeland. Bij Duinkerke versloegen ze negenduizend Vlamingen die trachtten weerstand te bieden. De zegevierende Engelsen gingen met twaalfduizend man opnieuw Ieper belegeren. Ter versterking van het Engelse leger hadden de Gentenaars twintigduizend mannen gezonden. Maar de koning van Frankrijk bracht honderdduizend mannen te velde, waarop het leger voor Ieper zich terugtrok.

De stad Ieper heeft ook enige tijd samen met Gent en Brugge een voornaam wapen gedeeld, namelijk een dubbel kruis onder een bontmantel. Het was een teken dat zij Vlaanderen in lijden behoeden konden, waarvoor ze door graaf Arnulf geëerd werden.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
De beschrijving van Ieper p. 304-305

In het jaar 1173 bedroeg de omtrek van de stad 1173 geometrische roeden, gemeten binnen de muren, en was ze afgesloten met negen poorten. De kasselrij van Ieper bestaat uit drieëndertig dorpen. In het jaar 1240 brandde een derde van de stad af samen met het Sint-Maartens klooster.

Beleg van Ieper

In het jaar 1584 werd de stad Ieper maandenlang belegerd met bolwerken en schansen die alle toevoer, en bijna alle uit- en ingang beletten. De vijand overheerste het veld, waardoor er geen hoop was op bevrijding. Tot tweemaal toe heeft men getracht de stad te bevrijden, maar telkens werd dit afgeslagen: eenmaal bij Sint-Winoksbergen, en de andere keer dicht bij de stad omdat veel Spaansgezinden daar de leiding hadden zoals de prins van Chimay en anderen. Ze brachten krijgsvolk en veel burgers jammerlijk naar de slachtbank, hoewel de goede burgers daar niets van merkten. Zij hoopten om zich aan te sluiten bij de andere drie Leden van Vlaanderen, te weten Gent, Brugge en het Vrije, die vrede wilden. Toen uiteindelijk duidelijk werd dat er geen bevrijding mogelijk was en dat er geen vooruitgang kwam in het verbond, moesten ze hun standvastigheid loslaten. Ze waren door allerhande tekorten in uiterste nood gekomen. Ze hadden alles gedaan wat een trouwe burgerij vermag samen met haar gouverneur, de heer van Marquette, en het krijgsvolk. Ze sloten een akkoord met Antonius de Grenet, heer van Werp, grootbaljuw van Kortrijk, die de belegering aanvoerde. Zo hebben ze de stad overgegeven. De vreemde soldaten mochten met hun wapens de stad verlaten en de binnenlandse met hun zwaarden en dolken, en ze moesten 100.000 gulden betalen. Ze moesten ook vier burgers overleveren en ter beschikking stellen van de prins van Parma. Hun leven werd hen toegezegd. Later kochten ze zich vrij voor 20.000 gulden. De stad behield haar privileges, maar de uitoefening van de gereformeerde religie en alles wat daartoe behoort, was totaal uitgesloten. Ze moesten een Italiaans garnizoen toelaten.]

Boven de gewone heerlijkheid en de overheid heeft deze stad haar wet de 'Zaal van Ieper' genoemd. Onder haar gebied en bewind telt ze zeven kasselrijen, waarvan alleen al één, te weten Kassel, wel 24 vierscharen of rechtbanken heeft. Ieper is het derde lid van Vlaanderen en heeft een burggraafschap, tegenwoordig bestuurd door burggraaf Filips van Ongnies. Deze stad heeft macht over een groot gebied. Het omliggende land is het beste en vruchtbaarste van heel Vlaams-Vlaanderen. Het volk is goed, beleefd en vreedzaam.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
De beschrijving van Ieper p. 304-305

Nu willen wij verder de voornaamste havens van deze provincie beschrijven.